

Nótára fel!

VISSZHANG - LXVII. évfolyam, 21. szám, 2023. május 26.

Meggyes Máté meglehetősen paternalista és közepesen bornírt válaszában (*Új Zenei Nihil, ÉS, 2023/17.,* április 28.) tette helyre Lévai Júlia remek, kritikai hangvétellű írását a jelen politikai kurzust és ideológiáját szügyig hitelesítő Petőfi Zenei Tanács (röviden: PEZETA) megalakulásával kapcsolatban. Meggyes választát nehéz nem úgy értelmezni, mint aki a PEZETA létét, koncepcióját akarva-akaratlan is megvédeni óhajtja. Mintha a szerző nem tudná vagy nem akarná megérteni annak az elvi jelentőségét, amit egy ilyen – mégoly tagadhatatlanul impozáns életműveket felvonultató tagokból álló, ám rájuk nézve annál szégyenteljesebb –, önmagában is ellentmondásos és álságos gittegyelet megalakulása szimbolizál a XXI. században. Reflexiójában a szerző nemcsak gyér érvekkel próbálja menteni a menthetetlent, de érvelését tovább gyengítik az általa előadott, egyszerre megmosolyogtató és közhelyes, könnyen cáfolható sztereotípiák.

Meggyes felrója Lévainak, hogy nem ismerteti a magyar popkultúrát megreparálni kívánó PEZETA tevékenységét, így kritikáját sem tudja érdemben elbírálni. Mintha valóban ez lenne a lényegi probléma, és nem önmagában a megalakulás ténye, vagyis az, hogy szükség van-e egyáltalán bármilyen külső beavatkozásra, úgynevezett „kulturpolitikára”, felülről történő szabályozásra, egy átvitt értelemben több sebből is vérző grémiumnak a zenészek és produkcióik piszterkálására. A PEZETA létrejöttének pusztán ténye abszurd; tevékenysége és célkitűzése e bizarr torzszülöttnek már másodlagos. Mindezzel összefüggésben Lévai jogosan írhatja *riogatólag*, hogy „*az eddig első és utolsó, hasonlító kísérlet – konkrétan a Rákosi-rendszeré – egészében látványosan megbukott*”. Nem is történhetett volna másként: távol a művészet leglényegét adó autonómiától és a kreatív energiák háborítatlan áramlásától, az alkotásokba kívülről-felülről beleszóló, azokat voluntarista törekvések alapján, ideológiai présbe szorító bizottság az önmaga paródiájába fulladó működésével együtt szükségszerűen bukott meg. A Rákosi-éra kulturpolitikájának járulékos előnyei, amelyekre Meggyes felhívja a figyelmet, ugyanúgy nem igazolják egy ilyen bizottság vagy tanács létrejöttének szakmai és/vagy morális alapját, ahogyan például a Kádár-korszak gazdaságpolitikája egyik alapvető célkitűzésének, a teljes foglalkoztatottság látszólagos előnyeinek megléte sem igazolhatta a vérben és bűnben fogant rendszer morális alapjait (a minőségi működéssel kapcsolatos és más diszfunkciók később megfizetett áráról nem is beszélve).

Még ha eltekintünk is a PEZETA megalázó, kiskorúsító és kontraproduktív (vagyis teljességgel felesleges és káros) szerepétől, akkor is felmerülnek bizonyos tisztázatlan kérdések. Ugyan mennyire lehet a PEZETA működését, illetőleg az általa képviselt és érvényesíteni kívánt művészi értékeket, szempontokat stb. komolyan venni, ha ezeket egymást is tagadó vagy legalábbis egymásnak ellentmondó életművek és személyiségek reprezentálják? Hiszen amíg például az alternatív zenei szcéná idolja, Müller Péter Sziámi, vagy a rockkal és punkkal érkező Nagy Feró átütő tehetsége éppen a *status quóval* szemben tárulhatott fel, mintegy az *anti-establishment* szubkulturális pozíciójából, addig már például Kovács Ákos szólókarrierje mindig is tömegekhez szólt, soha nem számított rétegzene, és merőben eltérő stílust képviselt, aki nem melleleg a fennálló *establishment* régi favoritja. Tényleg ők, egyazon társulat részeként volnának az állítólag teljes nihilbe lezüllött hazai könnyűzene megújulásának zálogai? És ha igen, miképp? Nem folytatom.

Meggyes Máté sommásan állapítja meg, hogy „*a mai magyar könnyűzenét – mindenfajta általánosítás nélkül – úgy lehetne jellemezni, hogy képzetlen kisebbségek muzsikálnak igénytelen, műveletlen kisebbségieknek*”. Kikre gondolhat vajon? Cigányokra? Zsidókra? Vagy kikre? És mi, a közönség lennénk igénytelen, műveletlen kisebbségek? Lidérces mindenesetre. És miért fontos a könnyűzenében a

képzettség? Hány tucat – nemritkán világhírűvé vagy szubkulturális berkekben kultikussá váló – ellenpéldát hoznak a hazai és a világ könnyűzenéjében arra, hogy valaki autodidakta, de annál lelkesebb és ihletettebb zenészként generációk érdeklődésén átívelő művészi értéket hozott létre akár szólóban, akár együttesben?

Meggyes egy 80-as évekbeli általános iskolai tanár a szocialista embertípus eszményének délibábját kergető szellemét megidézve felpanaszolja azt is, hogy ezek a *mai fiatalok* csak mértéktelenül lerészegedve tudnak szórakozni, sem táncolni, sem énekelni nem tudnak, a rap pedig hitvány műfaj, hiszen még dallama sincsen. A fiatalság szerepe és a művészet lényege teljes félreértésének ezen a tragikomikus pontján bátorkodnám felhívni a szerző figyelmét arra, hogy a fiatalság mindig hajlamos volt nyakló nélkül vedelni az alkoholt és használni más egyebeket is, például 1969-ben Woodstockban (is), vagy egy évtizeddel később és utána a punk és a new wave térnyerésével. És még utána is. Mert hát ugye fiatalság, bolondság, spiritusz, művészet. Általában ebben a sorrendben. S való igaz, a rap műfaját gyakorta nem a dallam jellemezte (bár ez tényszerűen nem igaz, hiszen a hip-hop kultúra atyjai, a Sugarhill Gang vagy a Grandmaster Flash, a funk dallamosságát is becsempésző produkciókkal álltak elő), ám nem is ebben állt a hip-hop kultúra ma már intézményesült és elvitathatatlan művészi értéke: benne a fekete *underclass* jutott szóhoz, szellemes, de irritáló és provokatív módon rámutatva az amerikai álom embertelen anomáliáira (is). Hasonló szerepe volt a punknak, amelyik pár akkordos, szinte dallamtalan opusaival megtermékenyítette aztán a rá következő évtizedek könnyűzenei világát Kanadától Ausztráliáig. Punk nélkül nincsen The Police, Sting, és talán azok a régi popzenei cédékek sem jelenhettek volna meg, melyeket Meggyes Máté autójában előszeretettel hallgat.

„Teljes a nihil” – írja a mai fiatalokról és a hazai könnyűzenéről Meggyes. Sötétlő fellegek gyűlnek, felelem én.